

Warszawa, 8 grudnia 2019 r.

prof. dr hab. n. med. Grzegorz Gielerak

Ocena rozprawy doktorskiej lek. Anety Nowak pt. „Funkcja nerek i zmienność parametrów hemodynamicznych u chorych ze skurczową niewydolnością serca”

Niewydolność krążenia (heart failure, HF) jest zespołem chorobowym, który wraz ze wzrostem średniej długości życia populacji krajów wysoko rozwiniętych będzie zwiększać swój udział we wskaźnikach opisujących jej zapadalność i chorobowość. Mając na uwadze dane epidemiologiczne wskazujące, że do 2050 roku odsetek ludności powyżej 65 r.ż. ma się podwoić oraz to, że w ww. grupie częstość występowania HF szacuje się na poziomie 10%, widać wyraźnie, że wskazana jednostka chorobowa będzie silnie oddziaływać na sposób organizacji opieki medycznej oraz koszty jej funkcjonowania. Konieczność zapewnienia specjalistycznej opieki lekarskiej oraz możliwości i warunków prowadzenia intensywnego, zaawansowanego leczenia szpitalnego, to tylko niektóre z wyzwań przed jakimi staje dzisiejszy, a w jeszcze większym stopniu przyszły system ochrony zdrowia.

Wynikająca z tego konieczność zapewnienia interdyscyplinarnej opieki medycznej, w tym obejmującej leczenie często współistniejącej jednostki chorobowej jaką jest przewlekła niewydolność nerek (chronic kidney disease, CKD) określa priorytety terapii ukierunkowanej na ograniczenie progresji choroby podstawowej oraz związanych z nią powikłań. Patomechanizm powstawania zespołu sercowo-nerkowego, u podstawy którego leżą wspólne mechanizmy patofizjologiczne, gdzie patologia jednego układu przenoszona jest na drugi, nie jest do końca poznany. Jakkolwiek wiadomo dziś, że jedną z podstawowych przyczyn m.in. opisanych hipotezą stanu niskiego przepływu narządowego jest uszkodzenie i dysfunkcja baroreceptorów oraz idące w ślad za nim zwiększone napięcie układu współczulnego i aktywacja układu RAA, które wraz z innymi czynnikami prowadzą do krytycznego z punktu widzenia mechanizmów regulacyjnych zmniejszenia perfuzji nerek.

Rozprawa doktorska obejmuje 59 stron maszynopisu, w tym 18 tabel. Składa się z 10 rozdziałów: wstęp, hipotezy badawcze pracy, cele pracy, materiał i metody, wyniki, dyskusja, wnioski, piśmiennictwo oraz streszczenie w języku polskim i angielskim.

We wstępie i dyskusji Autorka pracy w sposób wyczerpujący, dając wyraz dogłębnej

znajomości tematu pracy, odniosła się do szerokiego spektrum zagadnień fizjologiczno-klinicznych związanych z tematyką niewydolności krążenia oraz towarzyszącej jej dysfunkcji nerek. W sposób niezwykle syntetyczny i przejrzysty omówiła patomechanizmy powstawania zespołów sercowo-nerkowych, szczególną uwagę poświęcając interakcjom zachodzącym pomiędzy układami, będących w efekcie punktem wyjścia – przyczyną wystąpienia trwałych zmian narządowych.

Hipotezy badawcze, jak i cele pracy zostały sformułowane w sposób jasny i przejrzysty. Zakładały ocenę zmienności wybranych parametrów hemodynamicznych układu krążenia u chorych z HF i upośledzoną funkcją skurczową lewej komory serca oraz powiązania ich z parametrami wydolności nerek.

Materiał poddany ostatecznej analizie obejmował 316 chorych w średnim wieku 63 lat z niewydolnością krążenia i frakcją wyrzutową lewej komory serca poniżej 50% oraz zachowaną funkcją skurczową przedsionków, tj. bez migotania przedsionków.

Zarówno dobór metod diagnostycznych, w tym m.in.: badanie echokardiograficzne, elektryczna bioimpedancja klatki piersiowej, pomiary ciśnień krwi oraz swoiste dla HF badania laboratoryjne, ale także opis i sposób ich przeprowadzenia pozwoliły wiarygodnie odnieść się do podjętych wyjściowo celów pracy oraz dały podstawę do formułowania obiektywnych hipotez i wniosków. Na szczególną uwagę zasługuje przyjęta metodyka badania w części, w której zastosowano niezwykle czytelny i praktyczny opis dokonywanych pomiarów oraz sposobów ich przekształceń, interpretacji na potrzeby realizowanego badania.

Wyniki przeprowadzonych badań zostały przedstawione szczegółowo w formie przejrzystych, wykonanych graficznie bez zarzutu tabel; pokrywają się z wyciągniętymi wnioskami i w pełni odpowiadają hipotezom i celom pracy.

Analiza statystyczna jest logicznie spójna w doborze testów, prawidłowo przeprowadzona oraz służy za podstawę trafnego wnioskowania klinicznego.

Rezultaty pracy poddano krytycznej ocenie w dyskusji. Doktorantka zwróciła uwagę, powołując się na uzyskane wyniki pomiarów wskaźników opisujących funkcję nerek oraz ocenianych parametrów hemodynamicznych, na istnienie istotnego związku pomiędzy wartością zmienności oporu naczyniowego z 3 tercyla a wielkością szacunkowego przelicznika filtracji kłębuszkowej (estimated glomerular filtration rate, eGFR) i stężenia kreatyniny. Przeprowadzenie analizy metodą regresji logistycznej ujawniło dodatkowo, że u pacjentów z najwyższego tercyla wskaźników pojemności minutowej i systemowego oporu naczyniowego dwukrotnie częściej występowało upośledzenie funkcji nerek mierzonej jako $eGFR < 60 \text{ ml/min/1,73 m}^2$. Co więcej, chorzy ci, podobnie jak pacjenci z najwyższego tercyla wskaźnika objętości wyrzutowej, mieli dwukrotnie częściej stwierdzaną obecność białkomoczu w porównaniu z pozostałymi badanymi. W tym kontekście w pełni uzasadnione wydaje się twierdzenie Doktorantki, że przeprowadzone przez nią badania oraz uzyskane

wyniki mogą zostać zakwalifikowane jako ujawniające kolejny patomechanizm leżący u podstaw rozwoju zespołu sercowo-nerkowego w HF, tj. zbyt dużej zmienności lub niestabilności hemodynamicznej jako przyczyny pogorszenia funkcji nerek w badanej grupie chorych.

Wyniki badań są oryginalne, a idea ujęcia problemu oceny związku zmienności parametrów hemodynamicznych układu krążenia oraz wskaźników definiujących wydolność nerek zasługuje na uznanie, i to zarówno w wymiarze koncepcji projektu badawczego, jak i sposobu jego wykonania.

Warto również podkreślić i w sposób szczególny docenić powściągliwość oraz precyzję Doktorantki w stawianiu tez i wniosków w odniesieniu do uzyskanych wyników badań.

Wnioski w liczbie trzech wynikają z przeprowadzonych badań. Piśmiennictwo, zawierające 107 pozycji, w zdecydowanej większości w języku angielskim, zostało starannie dobrane pod kątem tematu pracy i umiejętnie wykorzystane w tekście rozprawy.

Praca jest zwięzła, napisana ładnym i poprawnym językiem, ma nowatorski charakter, posiada dużą wartość poznawczą, a także praktyczną; stanowi samodzielny, oryginalny i wartościowy dorobek Doktorantki.

Uzyskane wyniki z powodzeniem mogą stanowić podstawę do przeprowadzenia dalszych badań nad doskonaleniem skuteczności leczenia oraz poprawy rokowania chorych z HF poprzez dążenie do zapewnienia stabilności hemodynamicznej i stałej perfuzji tkankowej (nerkowej). Jakkolwiek, co słusznie podkreśla Doktorantka, trudno jednoznacznie odnieść się do kwestii relacji przyczynowo-skutkowej odkrytego fenomenu hipoperfuzji narządowej spowodowanej niestabilnością hemodynamiczną, tj. kategorycznie określić kolejność następujących po sobie zdarzeń i ich patomechanizmów. Tym niemniej, samo odkrycie zjawiska stanowi istotny przyczynek do nadania mu odpowiedniego priorytetu oraz podjęcia celowych badań nad rzeczywistą naturą zjawiska.

W tym miejscu chciałbym poznać opinię Doktorantki na temat sposobów przeciwdziałania, zapobiegania odległym skutkom narządowym odkrytego zjawiska hemodynamicznego. Zatem, w jaki sposób, przy zastosowaniu jakich terapii lekowych bądź nielekowych (urządzeń medycznych) możemy dziś skutecznie przeciwdziałać niosącemu poważne konsekwencje dla zdrowia i życia pacjentów z HF zjawisku niestabilności przepływu narządowego?

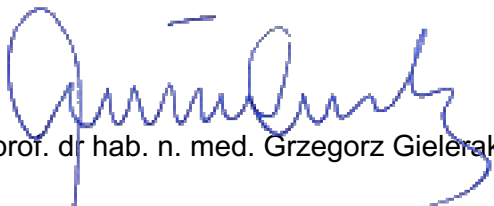
Zastrzeżenia do treści pracy, nie mające jednak wpływu na jej pozytywną ocenę, dotyczą tylko jednej kwestii. We wniosku trzecim Doktorantka napisała: „Podwyższonej zmienności SI, CI, SVRI towarzyszy zwiększony iloraz szans wystąpienia klinicznie ...”. Dosłowna interpretacja treści może sugerować, że objawy wskazujące na upośledzenie funkcji nerek mają szansę wystąpić w określonych, niekorzystnych warunkach hemodynamicznych. Jednak, zgodnie zresztą z doskonale uargumentowanym przez

Doktorantkę stanowiskiem wskazującym na brak możliwości definitywnego rozstrzygnięcia zależności przyczynowo-skutkowej opisanej relacji trudno w tej konkretnej sytuacji mówić o prawdopodobieństwie wystąpienia zjawiska. Na pewno bardziej adekwatnym byłoby użycie określenia „większa częstość występowania”.

Reasumując stwierdzam, że rozprawa doktorska lekarz Anety Nowak pt.: „Funkcja nerek i zmienność parametrów hemodynamicznych u chorych ze skurczową niewydolnością serca” dowodzi dobrego przygotowania teoretycznego w dziedzinie odpowiadającej podjętemu tematowi, świadczy o umiejętności samodzielnego planowania i prowadzenia badań naukowych oraz obiektywnej i krytycznej oceny uzyskanych wyników, a więc spełnia warunki określone w ustawie o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Na tej podstawie mam zaszczyt przedstawić Wysokiej Radzie Wydziału Lekarskiego I Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu wniosek o przyjęcie przedłożonej rozprawy i dopuszczenie lekarz Anety Nowak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Jednocześnie, mając na uwadze bardzo dobre i ciekawe opracowanie prezentowanego materiału oraz teoretyczną i praktyczną wartość pracy wnioskuję do Wysokiej Rady o jej wyróżnienie.

prof. dr hab. n. med. Grzegorz Gielera